

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Viito mun kanssa

Oppimateriaalin valmistaminen viittomien oppimiseen Vaasan ammattiopistolle sosiaali- ja terveysalan koulutukseen

Anniina Salminen

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

04 / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Anniina Salminen	Sivumäärä 20 ja 4 liitesivua
Työn nimi Viito mun kanssa – Oppimateriaalin valmistaminen viittomien oppimiseen Vaasan ammattiopistolle sosiaali- ja terveysalan koulutukseen	
Ohjaava(t) opettaja(t) Sirpa Lyytinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Vaasan ammattiopisto	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa itseopiskeltava oppimateriaali viittomien oppimiseen Vaasan ammattiopistolle sosiaali- ja terveysalan koulutukseen. Kohderyhmänä olivat lasten ja nuorten hoito ja kasvatus osaamisalan valinneet lähihoitajaopiskelijat. Pitkäaikaisena tavoitteena oli herättää kiinnostus viittomakommunikaatioon ja sen merkitykseen lähihoitajien työympäristöissä. Erilaisten kommunikaatiotaitojen hallitseminen lähihoitajan työssä on merkittävää, sillä ihmisläheisessä työssä asiakkaiden tai potilaiden kohtaaminen ja vuorovaikutustaidot ovat ensisijaisen tärkeitä.</p> <p>Opinnäytetyö oli toiminnallinen ja koostui produktista sekä raportista. Produktina tuotettiin verkkopohjainen Viito mun kanssa- oppimateriaali, jonka avulla voidaan opetella päiväkodin päivärytmi sekä näissä toimintatilanteissa tarvittavia tukiviittomia. Oppimateriaalissa on kuusi eri toimintatilannetta omina kokonaisuuksinaan. Jokaisessa kokonaisuudessa on loru tekstinä, tukiviitottuna videona sekä viittomakuvat. Materiaalia voidaan vastaanottaa eri aistein; tekstiä lukemalla, videota katsomalla ja kuuntelemalla sekä viittomakuvia katsomalla. Oppimateriaalin sanasto kerättiin havainnoimalla päiväkodin arkisia toimintatilanteita. Oppimateriaalin hyödyllisyyden perustana voitiin nähdä materiaalin monikanavaisuus, joka voi auttaa ja helpottaa oppimaan viittomia itsenäisesti.</p> <p>Opinnäytetyön raportin teoriaosuudessa käsiteltiin sosiaali- ja terveysalan koulutusta, puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä sekä verkko-oppimista. Puhetta tukevista ja korvaavista kommunikaatiomenetelmistä kuvattiin tarkemmin vain viittomakommunikaatiota.</p> <p>Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt oppimateriaali jää Vaasan ammattiopiston opettajien käyttöön. Sitä voidaan käyttää oppitunneilla tukiviittomien oppimiseen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli herättää sosiaali- ja terveysalan koulutusta monipuoliseen kommunikaatiotaitojen opetukseen. Jatkotyöskentelyideana voisi olla viittomamateriaalin valmistaminen päiväkodin toimintatuokioihin ja paneutua niihin laajemmin.</p>	
Asiasanat puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio, verkko-oppiminen, verkko-oppimateriaali, viittomat, lähihoitajat	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Anniina Salminen	Number of Pages 20+4
Title Viito mun kanssa – producing signs learning material for Vaasa Vocational Institute social and health care education	
Supervisor(s) Sirpa Lyytinen	
Subscriber and/or Mentor Vaasa Vocational Institute	
Abstract <p>The objective of the thesis was to produce self-learning-material of learning signs for Vaasa Vocational Institute social and health care education. The long term objective was to increase the knowledge of signed communication and its importance in practical nurses working environment. To know different kinds of communication skills are important in practical nurses work where interaction and facing customers are the main tasks.</p> <p>The thesis was functional which contains a product and a report. The product itself was a web-based Viito mun kanssa learning material which helps to learn signs that are useful in kindergarten. Learning material includes six different kinds of daily functional routines. Each one of them contains a poem as a text, signed video and pictures of signs. Multichannel learning material can help and make easier to learn signs independently. Learning material is Vocabulary was collected by observing kindergarten daily routines.</p> <p>The theoretical part of the thesis consists of the Augmentative and Alternative Communication methods, e-learning and education of social health care. From the Augmentative and Alternative Communication methods only signed communication was introduced.</p> <p>The product and the report will be given to Vaasa Vocational Institute's teachers. The product, learning material can be used in lessons to help learning signs. My target is to raise social and health care education to invest in teaching versatile communicative skills.</p>	
Keywords augmentative and alternative communication, signs, practical nurses, study material	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ
ABSTRAKTI

1 JOHDANTO	5
2 OIKEUS KOMMUNIKOINTIIN	6
3 PUHETTA TUKEVAT JA KORVAAVAT KOMMUNIKAATIOMENETELMÄT	7
3.1 Tukiviittomat puhetta tukevana ja korvaavana kommunikaatiokeinona	9
3.2 Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaatiomenetelmän käyttäjät	10
4 TUKIVIITTOMIEN OPETUS	11
4.1 Viittomakielen tulkki	11
4.2 Pedagogiset opinnot	12
5 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO	12
6 VERKKO-OPPIMINEN	13
7 OPPIMATERIAALI	14
7.1 Oppimateriaalin suunnittelu tuloksia hyödyntäen	14
7.2 Monikanavaisen oppimateriaalin valmistaminen	15
7.3 Oppimateriaalin esittely	17
8 POHDINTA	18
LÄHTEET	21
LIITTEET	23

1 JOHDANTO

Ihmisillä on kyky viestiä toisten ihmisten kanssa sanattomasti. Voimme ilmaista tunteitamme ilmeillä, eleillä tai kehon asennoilla. Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa ei ole pelkästään puhutun tai kirjoitetun kielen varassa. Olennaista on, että kommunikaatio tapahtuu sellaisen kommunikaatiomenetelmän avulla, jota kumpikin osaa. (Huuhtanen 2011, 27; Launonen 2007, 8.)

Vaasan ammattiopistossa lähihoitajien koulutuksessa ammatillisen tutkinnon osiin kuuluu erilaisiin kommunikaatiotapoihin tutustuminen, mutta opetukseen ei ole varsinaista materiaalia lukuun ottamatta Papunetin materiaalipankkia. Tämän myötä syntyi idea valmistaa oppimateriaali tukiviittomien oppimiseen Vaasan ammattiopistolle sosiaali- ja terveysalan koulutukseen lähihoitajaopiskelijoille. Kohderyhmänä ovat erityisesti opiskelijat, jotka ovat valinneet lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisalan.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa oppimateriaali, jota lähihoitajaopiskelijat voivat käyttää itsenäisesti verkko-oppimalla sekä hyödyntää erilaisissa lähihoitajan toimintaympäristöissä. Tavoitteena on myös jakaa tietoa lähihoitajaopiskelijoille tukiviittomista, niiden käytöstä sekä herättää kiinnostus viittomakommunikaatioon.

Innostuin aiheesta, koska olen suuntautunut pedagogiikkaan ja olen kiinnostunut viittomakommunikaation opetuksesta. Halusin tehdä opinnäytetyön, jonka avulla voisin tutustua aiheeseen syvemmin. Tavoitteenani on kehittää omaa ammatillista osaamistani oppimateriaalin tuottajana. Olen opettanut jonkin verran viittomia työssäni esikouluryhmässä. Aikaisempi työkokemukseni kasvatusalalla vahvisti mielenkiintoani tehdä materiaalia lähihoitajaopiskelijoille, jotka tulevat työskentelemään lasten parissa. Kokemuksieni kautta minulla on kyky hahmottaa aihealueita, joita oppimateriaalissa voidaan hyödyntää.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa taustalla ovat olleet seuraavat kysymykset:

1. Miten tuottaa monikanavainen oppimateriaali viittomien itsenäiseen opiskeluun?
2. Minkälaisia viittomia lasten ja nuorten hoitoon ja kasvatukseen suuntautuneet lähihoitajat tarvitsevat työelämässä?

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja se koostuu itseopiskeltavasta viittomien oppimateriaalista sekä raportista. Materiaali on monikanavainen, jota voidaan havaita lukemalla, videota katsomalla ja kuuntelemalla sekä viittomakuvia katsomalla. Opinnäytetyön raportissa kuvaan ihmisen perusoikeuksia, sosiaali- ja terveysalan koulutusta ja oppimista. Teoriaosuuden keskeisenä aiheena ovat puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät, joista ensisijaisena viittomakommunikaatio ja viittomakommunikaation opetus. Raportissa käsittelen myös oppimateriaalin suunnittelua ja toteutusta.

Olisi erittäin hyvä, että tukiviittomia kuuluisi kaikkiin lähihoitajakoulutuksen opetussisältöihin: lapset ja nuoret, kuntoutus ja vammaistyön osaamisalat. Lapsen kielen ja puheen oppiminen on juuri 2- 4-vuotiaana nopeinta ja tällöin havaitaan myös lapsiryhmissä ne lapset, joiden puhe puuttuu tai on niukkaa ikä- ja kehitystasoon nähden. Tällöin kaikki saatavilla olevat keinot pitäisi käyttää, koska puheen oppiminen vaikuttaa lapsen kokonaispersoonallisuuteen, itsetuntoon, leikkeihin ja oppimiseen. Tässä tukiviittomat voivat olla apuna niin lapsille kuin henkilökunnallekin sekä lasten vanhemmille. (Laaja 2016.)

Opinnäytetyön tilaajan edustajan ajatus viittomakommunikaatiotaitojen tarpeellisuudesta lähihoitajan toimintaympäristöissä on opinnäytetyöni kulmakivi. Ihmisen hyvinvoinnin perustana on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus. Epätasapaino sosiaalisessa vuorovaikutuksessa vaikuttaa ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Voidaan ajatella, että ihmisten elämä ja heidän kokemuksensa omasta elämästään, siitä että he ovat olemassa, syntyvät vuorovaikutuksessa ympäristön ja erityisesti toisten ihmisten kanssa (Launonen 2007, 6).

2 OIKEUS KOMMUNIKOINTIIN

Jokaisella ihmisellä on oikeus ilmaista vapaasti ajatuksiaan ja mielipiteitään, hakea toisen ihmisen huomiota ja olla vuorovaikutuksessa hänen kanssaan. Kaikilla ihmisillä on oikeus omaan kieleen sekä oikeus saada esittää mielipiteitään itseään koskevilla asioilla. Nämä ovat ihmisarvoisen elämän keskeisiä periaatteita. Esteettömän kommunikoinnin turvaamiseksi jokaisella on aina oikeus käyttää kommunikoinnin apuvälineitä ja palveluita. Jokaisella on oikeus saada kuntoutusta ja tukea kommunikoinnin vahvistamiseksi. (Kehitysvammaliitto ry 2015a; Kehitysvammaliitto ry 2015b.)

Nämä oikeudet kuuluvat ihmisen perusoikeuksiin, joissa taataan oikeus sananvapauteen ja oikeus omaan kieleen. Perusoikeudet on säädetty Suomen perustuslaissa sekä Yhdistyneiden Kansakuntien Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa. (Suomen perustuslaki 731/1999; Yhdistyneiden Kansakuntien yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948.)

Vuorovaikutus on ihmiselämän perusta. Jokainen ihminen kykenee vuorovaikutukseen ja ihmiset ovat koko ajan vuorovaikutuksessa ollessaan toistensa seurassa. Kommunikaatio on aina vuorovaikutusta, mutta se ei välttämättä ole aina kielellistä. Kielen käyttö on aina tietoista vuorovaikutusta ja se voi olla puhetta, kirjoitettua kieltä tai erilaisiin puhetta tukeviin tai korvaaviin kommunikaatiomenetelmiin perustuvaa. (Launonen 2007, 17.) Kommunikaatiossa on merkityksellistä se, että vuorovaikutustilanteessa olevat henkilöt käyttävät yhteistä kieltä, sellaista kommunikaatiomenetelmää, mitä molemmat osaavat ja ymmärtävät. (mt., 8.) Oli kommunikaatiomenetelmä mikä tahansa, käytämme kieltä ajatteluun, tunteiden ilmaisuun, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja toiminnan ilmaisemiseen. (Nurmilaakso 2011, 31.)

3 PUHETTA TUKEVAT JA KORVAAVAT KOMMUNIKAATIOMENETELMÄT

Tavallisin kommunikaatiokeinomme on puhe. Puheen tuottaminen ei kuitenkaan kaikilta onnistu, jolloin voidaan käyttää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Puhetta tukevasta tai korvaavasta kommunikaatiosta voi

tulla pääkommunikointikeino pysyvästi tai väliaikaisesti. Puhetta tukeva ja korvaava kommunikaatio tarkoittaa puheen täydennystä tai korvaamista jollain muulla kommunikaatiomenetelmällä. Sen tarkoituksena on kehittää ja edistää kommunikaatiotaitoja. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 20.)

Puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä ovat esimerkiksi viittomat, kirjoitus tai graafiset merkit ja kuvat. (mt., 20.) Kommunikaatiomenetelmän valinnassa tulee huomioida henkilön aistien toiminta, kielelliset kyvyt ja tarpeet kommunikaatiossa. Olennaista on huomioida myös henkilön motoriset valmiudet esimerkiksi käsien liikkuvuus. (mt., 41.) Kaikki kommunikaatio ei ole kielellistä, myös eleillä ja ilmeillä voidaan viestiä monenlaisia asioita. (Launonen 2007, 17.)

Puhetta tukevaa kommunikaatiota käytetään henkilöiden kanssa, jotka kommunikoivat puheella, mutta tarvitsevat sen vahvistamiseksi jotain muutakin kommunikaatiokeinoa. Sen tarkoituksena on täydentää ja tukea kommunikaatiota. Puhetta tukevaa kommunikaatiota käytetään puheen rinnalla vahvistamassa puheilmaisua. Puhetta tukeva kommunikaatio voi olla apuna puheen opettelussa sekä puheen vastaanottamisessa. Tätä kommunikointitapaa voidaan tarvita kielen kehityksen vauhdittamisessa ja myöhemmin puheen kehittyessä puhetta tukevaa kommunikaatiota ei enää tarvita. Voi myös olla, että puhetta tukevasta kommunikaatiosta tulee pääkommunikointitapa. (Huuhtanen 2011, 15; von Tetzchner & Martinsen 1999, 20.)

Puhetta korvaavaa kommunikaatiota käytetään yleensä henkilöiden kanssa, jotka eivät kommunikoi puheella. Puhetta korvaavaa kommunikaatiota voidaan käyttää myös sellaisten henkilöiden kanssa, joiden puheesta on hankalaa saada selvää tai heillä on vaikeuksia tulla ymmärretyksi. He tarvitsevat kommunikaationsa tueksi puhetta korvaavaa kommunikaatiomenetelmää, joka korvaa puheilmaisun. (Huuhtanen 2011, 15; von Tetzchner & Martinsen 1999, 20.) Puhetta korvaavan kommunikointikeinon rinnalla eleilmaisuu on tärkeässä asemassa vuorovaikutustilanteissa. Eleillä voidaan korvata, vahvistaa sekä ohjata puheilmaisua ja sen tulkintaa. Eleiden ja ilmeiden käyttö on ihmisille luonnollinen tapa viestiä jo aivan syntymästä alkaen. (Huuhtanen 2011, 27; Laatikainen 2012, 150.)

3.1 Tukiviittomat puhetta tukevana ja korvaavana kommunikaatiokeinona

Tukiviittomat on yksi yleisimmistä Suomessa käytettävistä puhetta tukevista ja korvaavista kommunikaatiokeinoista. Tukiviittomat ovat viittomakielestä lainattuja viittomamerkkejä, joita käytetään puheilmaisun tai puheen tapailun yhteydessä. Viittomakielen kielioppi ja muut säännöt jäävät kokonaan pois. Kysessä ei ole kieli, vaan kommunikaatiomenetelmä, jota käytetään puheen tukena. Tukiviittomien helppous on niiden käytännöllisyys, sillä ne ovat aina käden ulottuvilla. (Autio & Ylijoki 2005, 9.)

Tukiviittomilla tuetaan viestin ymmärtämistä ja tuottamista. Olennaista on, että tukiviittomia käytetään puheen kanssa samanaikaisesti ja puhutun kielen sanajärjestyksen mukaisesti, jotta tukiviittomien käyttö tukee puheen kehitystä. Tukiviittomilla ilmaistaan vain viestin merkityksen kannalta oleelliset asiat. Tällä tavoin viittomilla voidaan painottaa viestin avainsanoja ja siksi tukiviittomia voidaan kutsua myös avainviittomiksi. (Autio & Ylijoki 2005, 9; Huuhtanen 2011, 28.)

Samanaikainen puheilmaisuus ja viittominen selkeyttävät viestin tuottamista ja ymmärtämistä. Kommunikointi helpottuu kun puheesta jäävät ylimääräiset täytesanat pois ja puheen rytmi hidastuu. Myös äänenpainon vaihtelu, ilmeet ja eleet sekä osoittaminen helpottavat kommunikaatiota. (Autio & Ylijoki 2005, 9; Haaksilahti 2012, 147.)

Viittomia voidaan yksinkertaistaa, jos oikeanlaisen viittoman tuottaminen on henkilölle motorisesti kovin hankalaa. Näitä viittomia kutsutaan myös selkoviittomiksi. On tärkeää, että viittomia opetettaessa henkilölle näytetään mahdollisimman oikea ja selkeä malli, siitä huolimatta, että henkilö ei itse pystyisi tuottamaan viittomaa juuri oikella tavalla. On mahdollista, että henkilö alkaa myöhemmin käyttämään oikeanlaista mallia. Viittomien selkeys ja oikeellisuus on tärkeää, jotta kommunikointi sujuu myös muiden viittomia käyttävien henkilöiden kanssa. (Autio & Ylijoki 2005, 9; Haaksilahti 2012, 147; Huuhtanen 2011, 30.)

3.2 Puhetta tukevan ja korvaavan kommunikaatiomenetelmän käyttäjät

Henkilöt, jotka käyttävät puhetta tukevaa tai korvaavaa kommunikaatiomenetelmää voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Näitä ryhmiä ovat ilmaisukieliryhmä, korvaavan kielen ryhmä sekä tukikieliryhmä, joka jaetaan vielä kahteen alaryhmään kehitykselliseen ja tilanteiseen ryhmään. (von Tetzchner & Martinsen 1999, 80.)

Kieliryhmiin kuuluville ihmisille on yhteistä, että he eivät ole alkaneet puhua normaalin kehityksen mukaisesti tai että heidän puhekykynsä on vaurioitunut varhaisen sairauden tai vaurion vuoksi. Kieliryhmiin jaottelu on tärkeää, sillä ryhmät eroavat toisistaan siinä, miten ryhmään kuuluvat ihmiset ymmärtävät kieltä ja millaiset mahdollisuudet heillä on oppia ymmärtämään kieltä sekä käyttää kieltä tulevaisuudessa. (mt., 80.)

Ilmaisukieliryhmään kuuluvat ihmiset ymmärtävät yleensä puhuttua kieltä, mutta heillä on vaikeuksia tuottaa itse puhetta. He tarvitsevat pysyvästi puhetta korvaavaa kommunikaatiokeinoa ilmaistakseen itseään. Tähän ryhmään voivat kuulua esimerkiksi cp-vammaiset, joilla on vaikeuksia hallita puhe-elimiään puheilmaisuun vaadittavalla tavalla. (mt., 80.)

Korvaavan kielen ryhmään kuuluvat ihmiset eivät juurikaan kykene puhumaan tai ymmärtämään kieltä. He kommunikoivat jollain muulla tavalla kuin puheella ja tarvitsevat sen tueksi puhetta korvaavaa kommunikointimenetelmää. Puhetta korvaavasta kielestä tulee heille pysyvä kommunikointikeino, jota tulisi myös muiden käyttää kommunikoidessaan heidän kanssaan. Korvaavan kielen ryhmään kuuluvat henkilöt voivat olla esimerkiksi vaikeasti kehitysvammaisia. (mt., 82-83.)

Tukikieliryhmä jakautuu kahteen alaryhmään, kehitykselliseen sekä tilanteiseen ryhmään. Kehitykselliseen ryhmään kuuluvat henkilöt kommunikoivat puheella, mutta tarvitsevat sen tueksi jonkin puhetta tukevan tai korvaavan kommunikaatiokeinoon. Puhetta tukeva kommunikointikeino on tilapäisesti tai satunnaisesti tukena puheen kehityksessä. Puhetta tukevan kommunikointikeinoon tarkoituksena ei ole korvata

puhetta vaan olla vahvistamassa puheilmaisua. Tukevana kommunikaatiomenetelmänä voidaan käyttää esimerkiksi tukiviittomia. Kehitykselliseen ryhmään kuuluvat henkilöt ovat usein lapsia, joilla on viivästynyt puheen kehitys tai Downin oireyhtymä. (mt., 81-82.)

Tilanteiseen ryhmään kuuluvat henkilöt kommunikoivat myös puheella, mutta puhe voi olla hyvin epäselvää ja heillä on vaikeuksia saada itseään ymmärretyiksi. Kommunikaatiovaikeudet voivat olla tilanneriippuvaisia. Entuudestaan tuttujen henkilöiden kanssa kommunikointi on helpompaa kuin vieraiden. Myös keskustelun aihe, melu sekä muut ulkoiset häiriötekijät voivat vaikeuttaa puheen ymmärtämistä. Puhetta tukevaa tai korvaavaa kommunikointikeinoa voidaan käyttää puheilmaisun ja sen ymmärtämisen apukielenä. Tilanteiseen ryhmään kuuluvilla henkilöillä voi olla esimerkiksi Downin oireyhtymä. (mt., 81-82.)

4 TUKIVIITTOMIEN OPETUS

Tukiviittomien opettaja-ammattinimikettä ei virallisesti ole olemassa, eikä sille ole virallisia kelpoisuusvaatimuksia. Yleisten suositusten mukaan tukiviittomien opettajana voi toimia ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut viittomakielen tulkki tai viittomakielisen ohjauksen perustutkinnon suorittanut viittomakielenohjaaja. (Autio & Ylijoki 2005, 16.)

Tukiviittomien opetusta voidaan antaa perheopetuksena tai ryhmäperheopetuksena. Tukiviittomia voidaan opettaa myös oppilaitoksissa, työpaikoilla tai kansalais- ja työväenopistoissa. (Lyytinen 2015.)

4.1 Viittomakielen tulkki

Viittomakielen tulkiksi voi opiskella Humanistisessa ammattikorkeakoulussa Kuopiossa ja Helsingissä tai Diakonia-ammattikorkeakoulussa Turussa. Viittomakielen tulkin koulutus on nelivuotinen korkeakoulututkinto ja on laajuudeltaan

240 opintopistettä. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa opiskelijat voivat opintojensa aikana suuntautua tulkkaukseen ja kääntämiseen eri asiakasryhmille, viittomakielialaan kansainvälisessä toimintaympäristössä tai viittomakommunikaation opettamiseen. (Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014.)

4.2 Pedagogiset opinnot

Pedagogiikan suuntautumisopinnoissa tutustutaan viittomakommunikaatioon ja muihin erilaisiin kommunikaatiotapoihin. Opinnoissa paneudutaan erilaisia kommunikaatiotapoja käyttäviin asiakasryhmiin ja kielen kehityksen häiriöihin. Pedagogiikan suuntautumisopinnoissa perehdytään kielen ja kommunikaation opetustilanteisiin ja opetusmenetelmiin. Opintojen aikana tehdään paljon simuloituja sekä autenttisia opetustilanneharjoituksia. Pedagogiikan suuntautuminen antaa valmiudet toimia viittomakommunikaation opettajana. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015, 70.)

5 SOSIAALI- JA TERVEYSALAN PERUSTUTKINTO

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto on ammatillinen perustutkinto, jonka tutkintonimike on lähihoitaja. Lähihoitaja voi työskennellä sosiaali- ja terveysalan hoito-, huolenpito-, kasvatus- ja kuntoutustehtävissä. Koulutusta järjestetään toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa ja aikuiskoulutuskeskuksissa. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto on kolmivuotinen koulutus ja laajuudeltaan 180 osaamispistettä. Opintojen aikana suuntaudutaan osaamisaloihin, joita ovat asiakaspalvelu ja tietohallinta, ensihoito, jalkojenhoito, kuntoutus, lasten ja nuorten hoito ja kasvatus, mielenterveys- ja päihdetyö, sairaanhoito ja huolenpito, suun terveydenhoito, vammaistyö ja vanhustyö. (Opetushallitus 2014, 1.)

Lähihoitaja työskentelee ihmisten kanssa ja heitä varten. Työ painottuu ihmisläheiseen työskentelyyn elämänkaaren eri vaiheissa olevien asiakkaiden ja potilaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Lähihoitaja ohjaa ja tarvittaessa

avustaa asiakasta ja potilasta arkipäiväisissä tilanteissa. Lähihoitajan työtä ohjaavat alan arvot ja toimintaperiaatteet. Tärkeimpiä arvoja ovat elämän ja ihmisarvon kunnioittaminen, itsemääräämisoikeus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. (mt., 267-268.)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon kaikille yhteisiin ja pakollisiin ammatillisen tutkinnon osiin kuuluvat kasvun tukeminen ja ohjaus, hoito ja huolenpito sekä kuntoutumisen tukeminen. Kuntoutumisen tukemisen ammattitaitovaatimuksissa opiskelijan tulee osata ammatillinen vuorovaikutus ja viestintä sekä käyttää selkokieltä. Lisäksi opiskelijan tulee osata hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. (mt., 24.)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa suuntaudutaan ammatillisiin osaamisaloihin yhteisten opintojen jälkeen. Lasten ja nuorten hoito ja kasvatusta osaamisalassa perehdytään alle kouluikäisten ja kouluikäisten lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Osaamisalassa paneudutaan myös erityistä tukea tarvitsevien ja sairaiden lasten ja nuorten hoitoon, kasvatukseen sekä kuntoutukseen. Lähihoitaja osaa tukea lasten ja nuorten välistä vuorovaikutusta. (mt., 270.)

Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatusta osaamisalan lähihoitajat työskentelevät pääasiassa alle kouluikäisten parissa valmistuttuaan, mutta myös koululaisten ja nuorten parissa. Osa lähihoitajista suuntautuu vammaisten lasten ja nuorten pariin. (Laaja 2016.) Lasten ja nuorten hoidon kasvatusta osaamisalasta valmistuvat lähihoitajat voivat työskennellä erilaisissa varhaiskasvatusta toimintaympäristöissä esimerkiksi päiväkodeissa, kouluissa, lastensuojelun yksiköissä, lasten ja nuorten sairaaloissa sekä perhetyössä. (Opetushallitus 2014, 270.)

6 VERKKO-OPPIMINEN

Tietotekniikan kehittyminen on tuonut mukanaan uusia oppimisen muotoja. Verkko-oppiminen, e-oppiminen on yleistynyt Internetin kehittymisen myötä. Verkko-

oppiminen tarkoittaa oppimistilannetta, jossa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknikkaa. Verkkoyhteyksien nopeutuminen on tuonut uusia mahdollisuuksia verkko-oppimisympäristöjen kehittämiseen sekä digitaalisten verkkomateriaalien jakamiseen Internetissä. (Keränen & Penttinen 2007, 1-2.) Multimediaohjelmia ja pelejä voidaan tehdä ohjelmointitekniikoiden avulla. Nopeat verkkoyhteydet ovat mahdollistaneet suurikokoisten tiedostojen tai videoiden jakamisen Internetissä. (mt., 5.) Internet ja verkko-oppimateriaalit ovat tuoneet käyttöön laajat aineistot, joita opiskelijat voivat käyttää hyödyksi opiskelussaan milloin tahansa. (mt., 3.) Verkko-oppiminen on vain yksi uusi väline oppimismuotona, mutta se ei automaattisesti muuta tapamme oppia.

Muutoksia on tapahtunut myös oppimiseen liittyvissä keskeisissä malleissa. Opettajakeskeinen (pedagoginen) malli ja lähestymistapa on muuttunut oppijakeskeiseksi (andragogiseksi) näkemykseksi ja toimintatavaksi. Oppijakeskeisessä mallissa oppijan on kannettava vastuu omasta oppimisestaan sekä kehitettävä oppimisen taitojaan. Myös opiskelijan tulee muuttaa perinteistä oppimisen ajatusmalliaan hyödyntääkseen uutta teknologiaa. (Grönfors 2002, 129-130.) Oman oppimistyylin tunteminen, oppimisen suunnittelu sekä oppimistavoitteiden asettaminen ovat tärkeässä asemassa oppijakeskeisessä ajattelumallissa. Opiskelijan perustaitoihin kuuluu tiedonhankinnan, tiedon analysoinnin ja viestinnän ohella myös vastuun ottaminen omasta oppimisesta sekä itsearviointin tekeminen. (mt., 118-120.)

Verkko-oppiminen on mahdollistanut työn ja opiskelun yhdistämisen. Kaikkien muiden tehtävien ohella tapahtuva opiskelu vaatii aikaa ja joustavuutta. Verkko-oppimistyövälineet tarjoavat mahdollisuuden joustavaan oppimiseen, jolloin opiskelu ei ole sidottuna aikaan tai paikkaan. (mt., 128.)

7 OPPIMATERIAALI

7.1 Oppimateriaalin suunnittelu tuloksia hyödyntäen

Materiaaliin tulevien viittomien aiheet suunniteltiin yhdessä tilaajan kanssa, jotta materiaali vastaisi parhaiten lähihoitajakoulutuksen tarpeita. Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen osaamisalan lähihoitajat työskentelevät erilaisissa varhaiskasvatuksen toimintaympäristöissä esimerkiksi päiväkodeissa. Tilaajan toiveena oli saada päivähoidon päivärytmi viitottuna sekä mahdollisesti erilaisia loruja. Näiden pohjalta lähdin tekemään suunnittelutyötä.

Työkokemukseni päivähoidossa helpotti suunnittelua, sillä päiväkodin työprosessi sekä päiväkotityöympäristönä olivat minulle varsin tuttuja. Päivähoiton tehtävänä on turvata lapsen perushoito ja kasvatusta. Työskennellessäni päiväkodissa havainnoin toimintatilanteita ja kiinnitin huomiota erityisesti puheilmaisuun. Kuten Vilka mainitsee, tutkimushavainnointia voidaan tehdä tekstistä, tilanteesta, tapahtumasta, ihmisen puheesta tai käyttäytymisestä (Vilka 2014, 20). Toimintatilanteissa havainnoin päiväkodin työntekijöiden puhetta ja ohjeita, joita he lapsille antoivat. Kirjoitin paperille usein toistuvia sanoja ja huomioitani jokaisesta toimintatilanteesta. Näiden havaintojen pohjalta aloin koota usein toistuneita sanoja, jotka koin mielestäni tärkeiksi. Tämän jälkeen aloin pohtia ja valita viittomia, jotka vastaisivat merkitykseltään näitä valittuja sanoja. Vähitellen sanoista alkoi syntyä loruja, jotka kertovat päiväkodin arjen tapahtumista. Jaoin päiväkodin arjen tapahtumat kuuteen osaan: päiväkotiaukea, ruokailu, leikki, lepo, ulkoilu ja päiväkotin suljettua.

Toinen tutkimuskysymyksistäni oli, minkälaisia viittomia lasten ja nuorten hoitoon ja kasvatukseen suuntautuneet lähihoitajat tarvitsevat työelämässä. Havainnoinnin avulla saatujen tulosten perusteella voidaan sanoa, että lähihoitajille tarpeelliset viittomat koostuvat lähinnä toimintaympäristöön ja toimintoihin liittyvistä verbeistä, substantiiveista ja henkilöviittomista. Nämä viittomat ovat perusviittomia, joita yleensä opetetaan ensimmäisillä kerroilla viittomakommunikaatio-opetuksissa.

7.2 Monikanavaisen oppimateriaalin valmistaminen

Seuraavassa vaiheessa aloin tehdä loruihin valituista viittomista viittomakuvia, jotka auttavat havainnollistamaan viittomien tuottamista. Tein viittomakuvat hyödyntämällä

Papunetin kuvapankkia. Olin käyttänyt kuvatyökalua aikaisemmin opinnoissani, joten siihen perehtyminen ei vienyt aikaa. Sen sijaan oikeiden viittomien löytäminen ja kuvien muokkaaminen vei enemmän aikaa kuin osasin odottaa.

Kerron lyhyesti joistakin viittomista, jotka valitsin oppimateriaaliin. Visuaalisten viittomien muistiin merkitseminen tai kirjoittaminen on ongelmallista. Viittomia voidaan merkitä muistiin glosseina, jotka ovat viittomien puhutun kielen vastineita seuraakkosin kirjoitettuna. Glossi voi sisältää myös kaksi sanaa, jos kyseessä on yhdysviittoma. (Jäntti 2005, 7.) Tässä opinnäytetyössäni olevat glossit ovat peräisin Kuurojen Liitto ry:n vuonna 1998 julkaisemasta Suomalaisen viittomakielen perussanakirjasta. Valitsin materiaaliin mielestäni selkeitä perusviittomia, joiden tuottaminen olisi mahdollisimman helppoa. Valitsin myös sellaisia yhdysviittomia, joissa loogisesti toistuivat samat viittomat. Esimerkiksi AAMU+PALA (226) ja VÄLI+PALA (104, 226), sen sijaan että välipala viitottaisiin VÄLI+RUOKA (104, 1168). Samojen viittomien toistuminen on oppijan näkökulmasta helpompaa ensimmäisiä viittomia opeteltaessa. Viittomakuvia tuli kaiken kaikkiaan 66. Tallensin viittomakuvat pdf-tiedostoina, kunkin aihealueen viittomat omana kokonaisuutenaan. Viittomat kuvat yksinään eivät riitä oppimaan viittomia, vaan ne täytyy nähdä myös kolmiulotteisena suorituksena. Tällöin viittomakuvat voivat toimia muistin tukena. (Haaksilahti 2012, 148; Huuhtanen 2011, 29.)

Viittomakuvien lisäksi tarvitaan kolmiulotteinen malli viittoman tuottamisesta (Haaksilahti 2012, 148). Viitoin lorut itse videolle. Videoinnissa oli tärkeää huomioida kohderyhmä, jolle viittomakieli on vieras kieli. Haasteena oli pohtia, miten materiaalissa käytettävät viittomat tallennettaisiin niin havainnollisesti ja tuotettaisiin niin tarkasti, että lähihoitajaopiskelijat voisivat hyödyntää materiaalia itsenäisesti. Videoidessani puhuin ja viitoin rauhallisesti, selkeästi ja rytmittäen. Lyhyet kokonaisuudet helpottavat videoiden tarkastelemista uudelleen ja uudelleen, jopa useita kertoja. Näin oppijan on mahdollista havaita ja tunnistaa viittomat videolta. Tätä oppimistilannetta ovat tukemassa aihekokonaisuuteen kuuluvat viittomakuvat.

Tuotin oppimateriaalin verkkopohjaisella Prezi-ohjelmalla. Ohjelman valinta vastasi tilaajan toivetta saada digitaalinen verkkomateriaali. Prezi on uudenlainen esitystyökalu, jonka avulla voi luoda ja jakaa esityksiä verkossa (Prezi 2016). Prezi-

ohjelmaa voidaan verrata Microsoftin PowerPoint-ohjelmaan. Prezi-ohjelma on täysin verkossa toimiva esitystyökalu, mikä tarjoaa huomattavasti monipuolisemmat mahdollisuudet tehdä interaktiivisia sekä visuaalisia esityksiä hyödyntäen myös muita verkkopalveluita kuten Youtube-sivustoa.

Toinen tutkimuskysymykseni oli, miten tuottaa monikanavainen oppimateriaali viittomien itsenäiseen opiskeluun. Tämän oppimateriaalin tuottamisessa punaisena lankana oli monikanavaisuus. Tuloksena on oppimateriaali, jota voidaan vastaanottaa eri aistein; tekstiä lukemalla, videota katsomalla ja kuuntelemalla sekä viittomakuvia katsomalla. Erilaiset tavat aistia materiaalia tukevat toisiaan oppimisessa ja niistä voivat hyötyä erilaiset oppijat. Viittomien oppimisessa pidetään tärkeänä selkeää ja oikeanlaista mallia, jonka perusteella viittomien oppiminen tarkasti on mahdollista. Tätä tukemassa ovat viittomakuvat.

7.3 Oppimateriaalin esittely

Viito mun kanssa -oppimateriaali koostuu tukiviittomien ja oppimateriaalin käyttöön johdatteluvasta tietoisesta, kuudesta päiväkodin arkisesta toimintatilanteesta sekä vinkkejä harjoitteluun-osiosta (liite 1). Tietoisessa kerrotaan lyhyesti, mistä oppimateriaalissa on kyse, tukiviittomien tarkoituksesta ja niiden käytöstä.

Päiväkodin päiväjärjestys on tiivistetty kuuteen päätapahtumaan: päiväkotia aukeaa, ruokailu, ulkoilu, lepo, leikki, päiväkotia suljetaan. Jokainen toimintatilanne on oma kolmiosainen kokonaisuutensa oppimateriaalissa (liite 2). Kokonaisuutta valittaessa ensimmäisenä aukeaa näkymä lorusta tekstinä, jossa viitottavat sanat on merkitty isoin kirjaimin. Tämä auttaa havainnollistamaan, mitkä sanat viitotaan. Lorun näkeminen tekstinä auttaa seuraamaan seuraavassa, toisessa näkymässä avautuvaa videota, jossa loru on viitottu (liite 3). Videolla on käytetty puhetta ja tukiviittomia samanaikaisesti. Kolmannessa näkymässä ovat viittomakuvat viittomista, jotka videolla näkyvät lorun muodossa (liite 4). Viittomakuvat auttavat hahmottamaan, miten viittomat tuotetaan sekä miten niitä voi hyödyntää viittomien harjoittelussa.

Viimeisessä oppimateriaalin osuudessa annetaan muutamia vinkkejä, miten viittomien tuottamista voi harjoitella oppimateriaalia hyödyntäen sekä ilman sitä. Viittomia voi harjoitella tekstiä lukemalla ja viittomalla tai viittoa samanaikaisesti videon kanssa. Harjoitukset ovat yksinkertaisia, joten niitä voi soveltaa omien mieltymysten mukaisesti.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa itseopiskeltava verkko-oppimateriaali Vaasan ammattiopiston lähihoitajaopiskelijoille, jota he voisivat hyödyntää erilaisissa lähihoitajan toimintaympäristöissä. Halusin myös jakaa tietoa lähihoitajaopiskelijoille tukiviittomista, niiden käytöstä sekä herättää kiinnostus viittomakommunikaatioon.

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelminä olivat toiminnallisuus ja havainnointi. Tein oppimateriaalin suunnittelua tutkimuskysymyksiä pohtien. Oppimateriaalin sanastoa kokosin havainnoimalla päiväkodin toimintatilanteita. Havainnoinnin perusteella syntynyttä sanastoa piti arvioida kriittisesti, että opinnäytetyö pysyisi hallittavissa eikä työmäärä leviäisi kohtuuttomaksi. Sanastoon sopivien viittomien valinta oli myös haasteellista, sillä kohderyhmällä ei todennäköisesti ole aikaisempaa kokemusta viittomien käytöstä. Sain tutkimusaineistoa myös valmiista oppimateriaalista, jota havainnoin lähdekirjallisuuteen peilaten.

Opinnäytetyötä tehdessäni opin erityisesti oppimateriaalin tuottamisesta. Verkko-oppimisessa pidetään tärkeänä positiivista suhtautumista oppimiseen, oman oppimistyylin tiedostamista sekä vastuun ottamista omasta oppimisesta. (Grönfors 2002, 120.) Haastavaa oppimateriaalin tekemisessä oli arvioida, miten materiaali toimii itseopiskeltavana. Oppimiskäsitysten murroksessa tavoitteena on nyt auttaa oppijaa oppimaan itse (mt., 122.) Halusin tehdä monikanavaisen oppimateriaalin, josta hyötyvät erilaiset oppijat. Oppimateriaalia voidaan havaita lukemalla, videota katsomalla ja kuuntelemalla sekä viittomakuvia katsomalla. Viittoaessa aktivoituu myös lihasmuisti. Nämä erilaiset tavat tukevat toisiaan oppimisessa ja toimivat

muistin tukena. Oppimateriaalin hyödyllisyyden perustana voidaan nähdä materiaalin monikanavaisuus, joka voi auttaa ja helpottaa oppimaan viittomia itsenäisesti.

Opinnäytetyön raporttia kirjoittaessa pääsin syventymään tarkemmin puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiomenetelmiin sekä niiden käyttäjäryhmiin. Tulkkiopintojeni aikana olimme tutustuneet aiheeseen, mutta vielä siinä vaiheessa en innostunut samalla tavalla kuin nyt. Koen, että opinnäytetyön myötä olen löytänyt jotain arvokasta, jota haluan tulevaisuudessakin kantaa mukani. Yhdyn Launosen sanoihin.

Kun vuorovaikutuksen toimivuus nostetaan elämänlaadun keskeiseksi kriteeriksi, tulee myös mahdolliseksi puhua ihmisten välisestä tasa-arvosta. (Launonen 2007, 168.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli herättää sosiaali- ja terveystieteiden koulutusta monipuolisempaan kommunikaatiotaitojen opetukseen. Sosiaali- ja terveystieteillä erityisesti on tarve hallita puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Meille on melko vaivatonta opetella käyttämään erilaisia kommunikaatiomenetelmiä ja auttaa niitä henkilöitä, joilla on heikommat mahdollisuudet viestiä, löytämään heille paras keino kommunikoida. (Launonen 2007, 8.)

Kuntoutumisen tukemisen ammattitaitovaatimuksissa mainitaan, että opiskelijan tulee osata ammatillinen vuorovaikutus ja viestintä sekä käyttää selkokieltä. Lisäksi opiskelijan tulee osata hyödyntää puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. (Opetushallitus 2014, 24.) Olisi hyvä, että kaikille yhteisessä tutkinnon osassa, kuntoutumisen tukemisessa tutustuttaisiin erilaisiin puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiomenetelmiin, erityisesti viittomakommunikaatioon. Kuntoutumisen tukemisessa voitaisiin opetella perusviittomistoa, joista olisi hyötyä työskennellessä erilaisten asiakasryhmien kanssa. Osaamisaloihin suuntauduttaessa keskityttäisiin enemmän alakohtaisiin sanastoihin.

Lähihoitajakoulutuksessa voisi hyödyntää viittomia esimerkiksi, kun harjoitellaan ohjaustilanteita tai käsitellä oppimiskokemuksia työssäoppimisjaksoilta. Viito mun

kanssa –oppimateriaalissa opetettavat viittomat soveltuvat erityisesti lasten ja nuorten hoito ja kasvatus osaamisalan toimintaympäristöihin, mutta myös kasvun tukemisen ja ohjauksen tutkinnon osaan.

Mielenkiintoista olisi tehdä jatkotutkimus oppimateriaalin käyttökokemuksista ja sen hyödyllisyydestä. Siitä saisin arvokasta tietoa työni onnistumisesta ja sen soveltuvuudesta viittomien itsenäiseen oppimiseen. Palautteen avulla pääsisin vielä syventämään oppimaani. Suosittelen vastaavanlaisen opinnäytetyön tekijää tekemään vielä kysely tai arviointi produktin toimivuudesta. Jatkotyöskentelyideana voisi olla viittomamateriaalin valmistaminen päiväkodin toimintatuokioihin ja paneutua niihin laajemmin.

LÄHTEET

- Autio, Anu & Ylijoki, Sanna 2005. Ideoita ja ajatuksia. Opas tukiviittomien opettajille. Helsinki: Viittomakielialan Osuuskunta Via.
- Grönfors, Terttu 2002. Työstä oppiminen – Action Learning. Työssä oppiminen – e-learning. Espoo: Facile Publishing.
- Haaksilahti, Tiina 2012. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiokeinot. Teoksessa Aunola, Ulla (toim.) & Haaksilahti, Tiina & Laatikainen, Sari & Salonsaari Maria-Elisa & Rainò, Päivi 2012. Viiton ja ohjaan. Helsinki: Opetushallitus, 145-150.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2015. Opinto-opas 2015-2016. Viitattu 14.3.2016. <file:///C:/Users/annii/Downloads/Humak%20opinto-opas%202015-2016.pdf>
- Huuhtanen, Kristiina 2011. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.
- Jännti, Päivi 2005. Suomalaisen viittomakielen rakenteen ja tilankäytön oppiminen vieraana kielenä. Kasvatustieteen laitos, Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma.
- Kehitysvammaliitto ry 2015a. Kommunikoinnin perustuslaki. Viitattu 18.3.2016. <http://papunet.net/tietoa/kommunikoinnin-perustuslaki>
- Kehitysvammaliitto ry 2015b. Oikeus kommunikointiin. Viitattu 18.3.2016. <http://papunet.net/tietoa/oikeus-kommunikointiin>
- Keränen, Vesa & Penttinen, Jukka 2007. Verkko-oppimateriaalin tuottajan opas. Jyväskylä: WSOY.
- Kuurojen Liitto ry 1998. Suomalaisen viittomakielen perussanakirja. Helsinki: KL-Support Oy.
- Laaja, Tarja 2016. Henkilökohtainen tiedonanto 9.3.2016. Vaasa: Vaasan ammattiopisto.
- Laatikainen, Sari 2012. Ele- ja olemuskieli. Teoksessa Aunola, Ulla (toim.) & Haaksilahti, Tiina & Laatikainen, Sari & Salonsaari Maria-Elisa & Rainò, Päivi 2012. Viiton ja ohjaan. Helsinki: Opetushallitus, 150-156.
- Launonen, Kaisa 2007. Vuorovaikutus. Kehitys, riskit ja tukeminen kuntoutuksen keinoin. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.
- Lyytinen, Sirpa 2015. Pedagogiikan suuntautumisen luennot 17.-26.11.2015. Kuopio: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Nurmilaakso, Marja 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Teoksessa Nurmilaakso, Marja & Välimäki, Anna-Leena (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos, 31-41.
- Opetushallitus 2014. Ammatillisen perustutkinnon perusteet - Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto. Viitattu 14.3.2016. http://www.oph.fi/download/162460_sosiaali_ja_terveysalan_pt_01082015.pdf
- Prezi 2016. About. Viitattu 6.4.2016. <https://prezi.com/about/>

- Suomen perustuslaki 1999. Suomen asetuskokoelma 731. Helsinki. Viitattu 14.3.2016.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perustuslaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search[type]=pika&search[pika]=perustuslaki)
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2014. Koulutus. Viitattu 16.3.2016.
<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit/koulutus>
- Vilkka, Hanna 2014. Tutki ja havainnoi. Viitattu 16.3.2016. <http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-havainnoi.pdf>
- von Tetzchner, Stephen & Martinsen, Harald 1999. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Suom. Kaisa Launonen. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.
- Yhdistyneiden Kansakuntien yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948. Viitattu 14.3.2016.
<http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>

LIITTEET

LIITE 1 Oppimateriaalin päänäkymä

Viito mun kanssa!

6 Päiväoti
 Mikä päivä on tänään?
 Onko se maanantai, tiistai,
 keskiviikko, torstai,
 perjantai, lauantai,
 vai sunnuntai?
 Päiväoti on tärkeä,
 sillä se auttaa meitä.

9 Kuokkaa
 Kuokkaa, kuokkaa,
 on kiva tehdä töitä,
 kun on kiva tehdä töitä,
 kun on kiva tehdä töitä,
 kun on kiva tehdä töitä,
 kun on kiva tehdä töitä,
 kun on kiva tehdä töitä,
 kun on kiva tehdä töitä.

12 Ulkoilu
 Ulkoilu on tärkeä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä.

15 Lepo
 Lepo on tärkeä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä.

18 Leikki
 Leikki on tärkeä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä.

21 Päiväkoti
 Päiväkoti on tärkeä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä,
 sillä se auttaa meitä.

Miksi on hyvä oppia?

- 1. Oppiminen auttaa meitä.
- 2. Oppiminen auttaa meitä.
- 3. Oppiminen auttaa meitä.
- 4. Oppiminen auttaa meitä.
- 5. Oppiminen auttaa meitä.

LIITE 2

Esimerkki oppimateriaalin kolmiosaisesta oppimiskokonaisuudesta

Ulkoilu

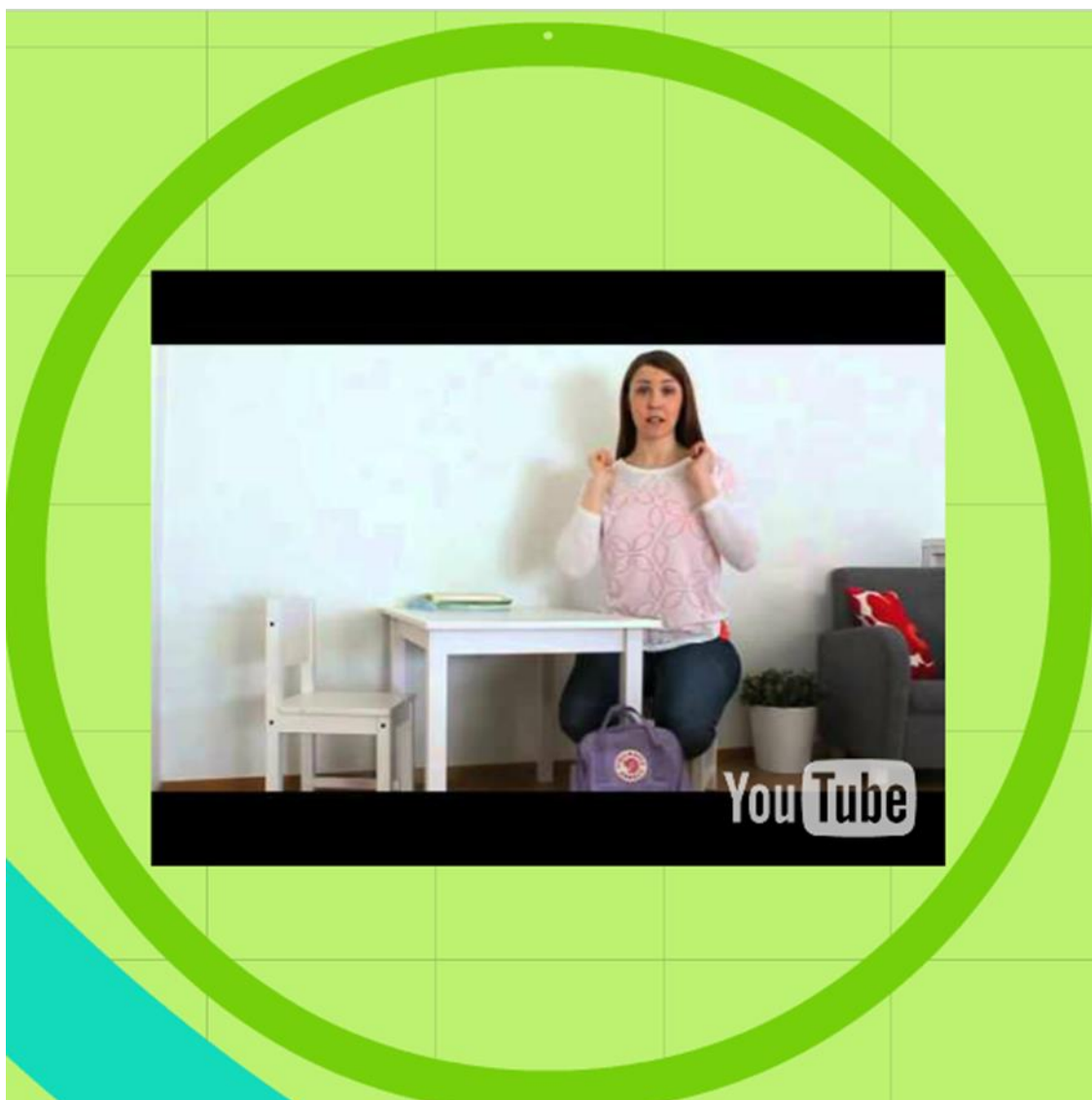
Ennen ULOS lähtöä,
on kaikenlaista säätöä.
Täytyy käydä VESSASSA
ja VAATTEIDEN olla kunnossa.
Onko ULKONA KUUMA vai KYLMÄ,
tuumaa YHDESSÄ koko ryhmä.
Riittääkö päälle HOUSUT ja LAKKI
vai puetaanko vielä LAPASET ja TAKKI?
Muistathan vielä KENGÄT laittaa,
niin ei menoa mikään haittaa.

13

14

LIITE 3

Esimerkki oppimateriaalin videonäkymästä

LIITE 4

Esimerkki oppimateriaalin viittomakuvista

